

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai

ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:

Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdonosa.

As egyesületi tanács felügyelete alatt:

Főszerkesztő és kiadó: Forster Géza az OMGE. Igazgatója. Feloldó szerkesztő: Szilassy Zoltán az OMGE. szerkesztő-titkár. Tervezőbizottság: Studay Barna az OMGE. titkár.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

1900. éviszeptember hóban befizetett alapítványi kamatok és tagsági díjak nyilvános nyugtáztatása.

Alapítványi kamatot fizettek:

1900. évre:

Kund Pál 20 és Magyar Kossa Sámuel 52-50 koronát.

Tagsági díjat fizettek:

1901. évre:

Faragó Kálmán 1°, Tauber Ottó 10, Tárcazy István 10 koronát.

1900. évre:

Derecska Károly, gróf Bánffy Miklós, Beke István, Beretvárs János, Bornemisza Gyula 20-20, Bounner Arnold 10, Brill Ármin, Bukovinsky Artúr, Büttner Róbert, Czineer Nándor, Derecsnyi Kálmán, Deutsch Josef, Domahidy Sándor 20-20, Faragó Kálmán 10, Farkas László, Feischer Ferenc, Frey M. Már, Horváth Gábor, Jablonovszky Josef, Jasztrolcsky Emil, Kiesling Ferenc, Kirchner Lajos, Kocsonyay Mihály 20-20, Kristiankovich Dénes 10, Leidenfrost Tódor, Magyibányi Károly, Mock Imre 10-20, Nedecký Pál 5, Ondrias Czirill, Orsz. méhészet-egy., Ostffy Miklós, Prónay István, Renner Gusztáv, Riszdorfer László, Singer Gyula, Székács Elemér, Síphegyi Antal 20-20, Sztácho Iván 10, Tarich Kajetan, Tanfy Gusztáv 20-20, Taubert Ottó, Tárcazy István 10-10, gróf Teleki László, Gyula-pusztai hidegkúti uradalma, Wodlauer János 20-20 koronát.

Hátaléokra fizettek:

Beretvárs János 20, Dulánsky József 40, Eetter Gyula, Filop Zoltán 20-20, Jasztrolcsky Emil 40, Lechne Hugó, Leidenfrost Tódor 20-20, Milanes Iván 20, Orsz. méhészet-egyesület 20, Schön Aladár 20, Sterk Zsigmond 10, Székács Elemér 40 koronát.

Kassai agrárgyűlés.

A „Magyar Gazdaszövetség” f. évi október hó 8-án Kassán nagy agrárgyűlést rendez. E gyűlés tárgyalni fogja

a középosztály mai helyzetének okait, a pusztulás tényezőit felderíteni igyekszik s utalni fog azon módokra, a melyek segítségével az mérsékelhető.

Az agrárgyűlés napirendje a következő:

Gróf Mailáth József. — A középosztály és a nép.

Bujanovics Sándor. — A középosztály neveléséről.

Makfalvay Géza. — A birtokminimális örökösödésről (Homestead.)

György Endre. — A magyar gazda hitele.

Gróf Zeleński Róbert. — Földmívelési vámos és határidőzűlet.

A nagygyűlésen résztvevők a M. Á. V. és a Kassa-oderbergi, valamint a déli vasút vonalain kedvezményeket élveznek, amely nyílen I. osztályban II-od osztályú; II-od osztályban III-ad osztályú; III-ad osztályban fél II-od osztályú jeggyel utazhatnak. A nagygyűlésen résztvenni szándékozók a kedvezményes jegy iránti igényüket mielőbb jelentsek be a Magyar Gazdaszövetségnek (Bpest, Baross-u. 10.)

Társadalmi politika.

Mikor a kassai agrárgyűlés a középosztály bajainak orvoslási módjai felől tanakodik, akkor tulajdonképen a magyar társadalmi politika irányelveit kell kijelölnie. A magyar társadalomnak legtermékenyebb rétege épen a középosztály, legalábbis ez volt a múltban és ennek kellene lennie a jövőben is. Amiként

a szerves lények élettanában is azt látjuk, hogy a fentalaj alatt elterülő rétegek nyulnak le a növények gyökereit és ez konzerválja a növényi tápszereket, aként konzerváló feladat jut a középosztálynak is. Gyűjti és konzerválja azt az anyagot, amelyet a nemzeti élet mindennapi erőnyilvánításai feltételeznek. Innen szedik a legtöbb ujoncot a nemzeti előrehaladás hadműveleteihez, innen kerülnek ki azok a közkatonaik, akiknek saját sulyokon kívül a közmegegyezés borjútja is birniok kell. Az az ország, amely saját erőmegőrzése érdekében annyira utalva van egy termékeny középosztályra, mint a miénk, és a középosztálynak erőben tartásánál fontosabb társadalmi politikát nem ismerhet.

Hanem hát minálunk van kifejezett politika közjogi értelemben, kezd lenni politika közgazdasági értelemben is, van párt-és felekezeti politika, kifejelett szervezeti, marakodásra kész; organumok valamennyien; de közöttük a társadalmi politika csak oly módon tűnik fel, mint egy mozgó tömegbe vetített eszménykép. Ennek a képnek husa, vére és öntudata hiányzik, a mint hiányzik minden egyes társadalmi megállapodás és minden öntudatos tervezet a sorvadó középosztály felvirágztatására is.

Tévedés volna a középosztály reaktiválásának feladatát egyedül a közgazdasági tevékenység körébe utalni, bár való igaz, hogy a mentési miveletek egy részének az anyagi téren kell lefolyniok, különösen, ha a középbirtokos osztály helyzetét tekintjük. A sok tervezet közül,

ŐSZI VETŐMAGSZÜKSÉGLETÜNK BESZERZÉSE VÉGETT

forduljunk a

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETÉHEZ Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

melyek a középbirtokosság talpraállítását vették czélba, valamennyi azzal az egyforma követelménnyel végződött, hogy pénz kell, meg pedig sok pénz. Nyuljunk a földteremtesítés bármely tervezéséhez, pénz nélkül, nemzeti áldozat nélkül keresztül vinni egyik sem lehet. Nyuljunk a középosztály rekonstrukciójának bármely eszméjéhez, a telepítéshez vagy a járadékirtokok alakításához: ezeket is csak pénzzel lehet megcsinálni. De költséget társadalmi alakulások javára semmiféle bankházi áldozni nem fog. A közteherviselés igénybevétele nélkül tehát anyagi téren meg csak munkába sem kezdhünk.

Eddig a pontig osztatlanok a vélemények. Maga Lukács pénzügyminiszter sem vonhatná azt kétségbe, hogy például a középbirtokokra nehezedő kölcsönöknek 4%-os állami támogatatot kölcsönökre való konvertálása nagyot lendítene az ügyön. Csak azt vonná kétségbe, vajjon joga volna-e államnak ahhoz, hogy egy ilyen konvertálás művelét áldozatokkal járó támogatásába belemenjen a középbirtokosság érdekében?

Ha a materiális igazság színvonalán maradunk, bizonyra kiváltságnak tűnik fel, hogy egy társadalmi osztály mentési költegsei a közmegtérültesre háruljanak. De az a társadalmi politika, amely a materiális felfogás színvonalán felül emelkedik, az a megmentendő középbirtokosság tagjainban nem pusztán individuumsokat lát, akik az erőméréshez szabályai szerint elbuktak, tehát fekke hagyandók. Hanem meglátja a közteletéseknek azokat a súlyait is, amelyek a roskadozóakra mindenkor aránytalanul nehezedtek. És észre veszi, hogy a roskadozó embert a nemzeti élet közfeladatai számára kell tulajdonképpen felszolgálatni. És veszi, hogy a nemzeti társadalom ezzel a mentéssel tulajdonképpen a saját termékenységének biztosítása érdekében tartozik.

Ennek az etikai mozzanatnak kifejezése juttatását vállalja el a kassai agrárgyűlés, mely a maga társadalmi programját részévé akarja tenni a közgazdasági tevékenység öntudatának is. De részévé akarja tenni főként a magyar társadalom öntudatának.

Oh, a közfelfogás tévedései sem kicsinylendők tényezők a középosztályi válság helyzetének okai között. Különösen pedig nem kicsinylendő a téves irányelvek pusztító hatása a városi középosztályi sorsának alakulására nézve. A hibásan felfogott társadalmi ambíciók, a külsőségekben való kínos versengés, nagyzás, divatos hobbitok; a gyermeknevelés, nem reális pályák választása, hálás közkereseti forrásokból indokolatlan visszahúzóds, kicsinyes előítéletek, amelyek nyomasztó hatással állnak borzisztán vergődik ez a modern módra átalakult társadalom: mindezek közismert okai annak, hogy boldogulni nem tudunk. S a hibás felfogások belopódnak a kormányzati szervezetekbe is; melyek pompázó köz-

tásokban versenyeznek nagy közáldozatok árán, miközben megfelelnek az élet mindennapi szükségleteinek olcsó kielégüléséről. Tovább is mehetünk. Látjuk a szabadságot uralmodni, gyarapodni és pusztítani, a testvériség és egyenlőség szelid kiegyenlítő hatásainak támogatása nélkül. Látjuk, hogy mindenki és mindinkább saját jóvoltára gondol első sorban sa az individualizmus érvényesülési vágyak előtt a közérdek mindinkább háttérbe szorul. Kiürül így lassanként a nemzeti közérzés egész tartalma helyébe kerülve a ridegen széthuzódó önérdékek, melyeknek harmónikus érintkezési pontja nincs többé. Hogy az összeszöveti képességnek tartalma épen a középosztályból vész ki, hogy ennek az osztálynak ebbeli hivatásai a modern alakulás következményei összeropponják, ez igen nagy baj, amely bajt pusztán csak az anyagi téren megrovosolni nem lehet. Ellenben orvosolni lehet úgy, ha a közfelfogás téves irányait helyes mederbe tereljük.

Építészesz eszünk megérti a tévedéseket, ellenük panaszokdva, jajgatva tiltakozunk, de az előítéletek s ferde szokások lidércnyomása mellírnkre nehezedik. Érezzük, hogy boldogok nem vagyunk és hogy ennek gyakran igen kicsinyes és igen ostoba okai vannak. Aki a közfelfogás és kicsinyes de mégis döntő tévedéseit helyreajazja, az valamiképp emel le a középosztály melléről.

Ebben a feladatban lép fel a kassai agrárgyűlés a kezdeményezés bátor és önzetlen szerepében. Szerelje le most mindenki a maga kicsinyes szempontjait. A társadalmi program nemes tervének alapvetésébe nem szabad méltatlan hangnak belevegynünk. Megilletődéssel csatlakozunk mindazokhoz, akik szép eszmék valósággá alakításának nehéz feladatával akarnak megküzdéni a magyar szivben fogant tervükhöz az egész társadalom segítségét és Isten áldását kérjük.

B. B.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Kovácsy Béla.

Az erdélyi és a nyugati szarvarmarháról.

Sz. P. báro ur nyilán van nap pont által indittatva, mely ezen becesz lap hasbján a kolozsvári kiállításról szóló hírlatot mokány és riska marháról ellátó hírlatot mondott, fenti ezim alatt irt egy cikket, amelyhez a tárgy széles körü érdekében fogva indittatva érzem magamat hozzászólani.*

Első sorban is a mokány és riska marháról kell megemlékeznem. A mokány és riska marha között mindenesetre különbséget kell tenni, mit annál is inkább kiemelni, mert a kolozsvári kiállítás alkalmával a részt a kiadott katalogusban, de az alkalmazott feliratokban is zavart okozó megjegyzést találok. Riska marhával az ország minden részében

találkozunk, ez egy egyszerűen kellőg körülírhatlan állatfajta, mely minden a marhánál elképzelhető színben előfordul, de külsőben sem igen sok a közös vonás, azonban többnyire ez az az állat, lapos és hegedűlebeben nélküli nyak, azaz mely nagy állatok; hát- is ágyéklakulás némelyéknél helyes, soknál hibás, teljes tekintetben is vannak közöttük nagy különbségek. A riska marhát nem a helyi viszonyok tették azt, ami; hanem a nyomor és szegénység, no meg a teljes elhanyagolás. Eppen azért neveztem eziról fontosnak, hogy a jelzők helyesen alkalmazhatók. Az általános ismert riska marha havasi legelők kibaszására alkalmas hegyi marha sohasem leendő. Hegyvidéki marhának a külleme egészen más, de más a mokány marhát is, amennyiben ezeknél többnyire öblös és mely a mellusz és jobban alakultak a lábak, ha egyeb tekintetben talán van is hasonlóság közöttük. Ezeket előrebocsátva megkértem az érvelést arra nézve, hogy érdemes-e a mokány marhatenyésztés és javításával foglalkozni? vagy nem-e célszerűbb helyette más marhafajta terelni a gazdák figyelmét.

Ezen kérdés eldöntése talán megkönyvül, ha a kárpáti helygulyász viszonyait a közép-európai alpesekkel is hasonlítjuk össze, előbbi ma még az erdélyi magyar és a mokány, utóbbi a borzeres és pirostarka és barna marha hazája.

Eghajlat és gyepnövényzet tekintetében lényeges különbség a két hegyvidéki vidék között nem tehető, a megfelelő magassági övök felettel végre ugyanazon növényeket találhatunk, mint ott, ott is vannak, ott csak job és kecskék által kibaszható; térségek épen úgy mint itten; a völgyekben található kaszálók tekintetében sem tehető különbség, kiváló finom minőségű illatos széna nyeretik mindkettőben. Ezek alapján azt kell mondani, hogy a Kárpátokban a kevés értékes könnyű mokány marha helyét egy értékesebb szarvarmarhával kell kiváltani.

Azon kérdés merül már mostan fel, hogy melyik legyen tehát ezen értékesebb marhafajta, a tisztavérben javított meghonosított mokány, vagy egy más nyugati, esetleg egy keresztezési termék? Ezen kérdés eldöntésénél számos egyéb körülmény vendő figyelembe mer, azaz egyszerű állításnál, hogy bármikép hangozottak is a jelentések — erdélyben a nyugati marha nem való — ilyen fontos kérdést eldönteni nem lehet! Mezőgazdálkodásunk sarkiteleje, hogy azon termelési irány a legokoszerűbb, mely a legmagasabb jövedelmet állandóan (tehát hosszabb időre) biztosítja. Ezen sarkitelt van hivatva követni ezen kérdésben is, mert bármí szép legyen is egy a jörőben vetett remény és ábránd, ha annak elérése elől áldozatokba kerül, mely mellett egy csomó gazda a fokozódó terhekét időközben elviselni nem lévén képes, tönkre megy, nemzolgazásági tekintetében annak követése bíni volna.

Nem vonható kétségbe, hogy a mokány marhának van-e előnye, nevezetesen előléteknység, testsúlyának arányosra elég munkaképessége és elég bő tejelése, de vannak hátrányai is, mint lassu fejlődése és nagy csomó húsértéke. Azt nem találok kétségbe vonhatónak, hogy ezen marhának fejlődése gyorsított, testtömege fokozható s ezzel értéke is növelhető s bár nem bizonyos — de nincesen kívánva — hogy átlagos teljesítmése s testtömege szaporodása irányában növelhető, ily primitív állatfajta javítása azonban lassu munka, annál is inkább mert nem egy, hanem igen sok gazda kezén levő sok közszeg tenyésztéséről van szó, hogy éppen itten csap az apai befolyás révén érvényre ülhet a nemesség. Ezen előrelátást lassuságunk van meg egy nevezetesen hátrány, nevezetesen: a köztegeknek törvényeinken alapuló azon joga, hogy a bikákat ott szereshetik be, ahol akarják,

* Megjegyzük, hogy az idézett cikk jónak a kolozsvári kiállítás előtt küldött be.

Szerk.

csak azok a tenyészküretelt kívánalmának megfelelően. Miután pedig tudva van, hogy a fiasvasáji községeknek az állásigazság igen nagy, de nincsen is azon mértékben magától, hogy be tudná látni, miszerint egy nemesebb főrészöl származó bika mennyivel ér többet — tapasztalható tudom, hogy igen nehéz lesz őket drágább bikkák vásárlásához szoktatni s a mely községekben eddig 120—200 koronáért szerették be a mokány bikkákat, ugyanazon községnek nem igen fognak (50% minus 20%) állami kedvezményt tehát 400 koronáért bikkákat vásárolni akarni. Ezen körülmények a köztenyésztet mokány marhájának előreláthatólag igen lassu javulását még inkább fogják hátráltatni s így az eredményt késleltetni. Abban nincsen kétség, hogy az erdélyi birtokecsok saját érdekét jól felfogva hajlandó is lenni úgy miként Sz. P. bért ura a mokány tenyésztésüket az állami közvetítés czéljaira bikkák felnevelése szempontjából felléptetni, szükséges azonban, hogy ezen felnevelt bikkákat méltányos áron adják is. Elszámításom szerint 2½-3 éves korig nevelt így apró mokány bikkák átlagos 300—320 korona árát megvannak fizetve, már pedig úgy tudom, hogy sokkal magasabb árakat követelődnek, sem hogy azon bikkák a községek által magas megterheltséssel nélkül szívesen fogadottak volnának. Mielőtt még tovább mennék, cikkirő urnak egy kifejezéseire is kell reflektálnom. En ugyanis nem tartanám czélszerűnek, ha a mokány marha nemesítő förtészeiben *gulyaszerviz tenyésztés üzemnek*, mert ennek okvetlenül áldoztatni kell az utjelöltségesség fejlesztése, e nélkül pedig a mokány marha nemesítése elvesztendő összes létejgát.

A mokány marha nemesítése a nép boldogságát csak akkor fogná a kellő fokra emelni, ha aznak egyidejűleg a havasi gazdálkodás jövedelmezőségének biztosítása, s a sajtógyártás is megmozdított lehet. Igyünk tehát ezen ösztönök és emeljük ki a nélkül, hogy a mokány marhatartásnak a bérzés hegyvidéket kivéve máshol sohasem lehet tere; tohenészetek számára kivertitve a előreláthatólag sohasem fog, mert tenyésztést nem üző csirászatoknak így apró marha az állítja mindünk nem igen lehet.

Elsimerve tehát azt, hogy a mokány marha tenyésztése mai alkáljában — főleg sajtdok felléptitása nélkül — nem elég jövedelmező, ezen marháknak pedig a javításra öcső bikkák nélkül csak igen lassu tempóban fog haladni, feltéve, hogy ugyanazon vidéken más nyugati marha is tenyészethető, nem volna ok s nem volna a mai generációk érdekében a nyugati marha tenyészésének gátat venni. Nézetem szerint ugyanott, ahol a mokány marha tenyésztetik, más értékesebb kultúrjára tenyészítése is lehetséges. Hnyudmegye példája ugyan elég elrettentő, de mellé állítható összehasonlításul Brassó, Fogaras, Szeben, Krassó megyék s talán Aradmegyeinek hegyvidéke is, ahol elég szép példákat látjuk a tarkamarkhatenyészéssel foglalkozó gazdák prosperálására.

En feltétlen híve vagyok a magyar főher származarmahajta fantatásának, főleg pedig különféle tenyészirányokban való fejlesztésének. de nem tudok olyan számítást tenni, melybe be tudnám bizonyítani, hogy azzal magasabb jövedelem volna elérhető olyan helyeken, ahol a nyugati marhatenyésztés indokolt. Eppen így vagyok a mokány marhával is, mely különleges viszonyok között, lehozásának nélkül értékesítésén nagyon megbecsülendő állat, de ha ugyanott más igényesebb és értékesebb állat is tenyészethető, úgy annak helyettesítését, vagy valamely bórderes fajlának keresztelését, illetőleg illyenolyan javítását a tisztázott nemesítésnél előnyesebbnek tartom. Erossban czélhoz vezetnek kell tartani, mert korábban jutnia a gazdákat egy az eddignél magasabb jövedelemhez.

Pókay Dező.

ÜZEMTAN.

Rovatvezető: Hensck Árpád.

Miként kellene gazdaságaimat jövedelmezőbb gazdálkodás czéljából beosztani?

Szerkesztőségünkhez alábbi kérdést érkezett: Egy gazdaságomban van 80 kak hold szántóföld, melynek talaja homok és agyag keverékéből áll; a buza nem mindig sikerül benne (évében lassu termeszti, pl. leglát nem lehet égetni, vágótart sem mindenképp lehet vetni) de egyéb vetemény jól szokott sikerülni.

Van ezen gazdaságban továbbá 240 k hold egyéb levő rész termő homok. Kérném, miképp oszthat be ezen gazdaságot, hogy jövedelmező legyen? Megjegyzem, hogy réjje nagyon kevés van; úgy, hogy ezt mesterséges takarmánnyal kell pótolnom, aminek ezen 80 k holdon kell megteremnie, minthogy a homokon bűkönyös talaj is csak akkor terem meg, ha jól megtrágyázom, ugyanezért meg az állatok nem is szeretik, így a homokon csak burgonyát termeszthetek, így elesem által is előnyös is, hogy a bikkányt, mint például virágait a levegőből a talaj nitrogénjét gyarapíthassam; így tehát a trágyázott földeket zabbal és utósa rosszal vettem el. Egyébiránt a homokon 3 nyomású gazdaság diszlik jelenleg nálam.

Állatállományom áll: 20 ökör, 2 tö, 6 eszák, 10 tehenő és kb. 25 darab kisebb-nagyobb növendékállat.

A tejet értékesíteni nem lehet és a 10 tehenő teje a hártársalban fogy el. Tartok e gazdaságban azonkívül 10 darab luxus-loval, ezek zabbot, kevés szénát és tavasi szalmát kapnak.

Van azonkívül 100 hold sorvány homok, melynek jó részét rosszal, a többjét pedig feladom más kúrkocra is.

A növendékállatok parlagföldeken és berkes réteken legelnek, egy hogy aratók ottlthon is kell nekik enni adni, valamint azonban évek, hogy aratók után is.

A másik gazdaságom, mely szinte mint az előbbi Szomogy megyében van, áll: 240 k hold szántófölddel. Talaja jó erben levő dombos buszatérő agyag; 15 k hold jó réj; 20 hold öreg bűkönyös erdő, ebben azonban kevés a fű és így sok állatot (legelő) eltarthatni nem lehet. Állatállományom 20 ökör, 2 tö, 6, 4 k.

Kérek utabiztosítást, miképp lehetne ezen gazdaságot is beosztani és jövedelmezővé tenni.

Teigazdaságról szó itt sem lehet. Serteséket a vérsz mint nem tartok. A szántóföldeken minden vetemény jól diszlik.

Ezen fontos kérdésre határozott választ csak az adhat, aki a birtokot természeti és gazdasági viszonyait, valamint azok közgazdasági felváltást ugyanon ismeri; endülk csak alternatív válasz adható.

Elő sorban annak oka kiderítendő, hogy a két birtok jelenleg miért nem szolgáltat megfelelő jövedelmet?

A kérdésben felsorolt adatok szerint az egyik 420 kak hold szántóföldtel bíró birtokon mintegy 57 számos marháknak megfelelő állatállomány tartatik, minél fogva egy egy számos állatra 7 holdnál több szántóföld eszik; a másik birtokon pedig 240 k hold szántóföldre 34 számos állat, vagyis egy számos állatra kevesen 7 hold szántóföld eszik.

Miként birtokon tehát az állattartás oly csekély mérvű, hogy az ezen állattartás után származó trágya a szántóföld termelésének fantatására legfeljebb abban az esetben lenne elegendő, ha vagy nagyon költséges gazdálkodás folytatnánk, azaz a szántóföldnek legalább egynegyedére fekete urnak hagytunk, vagy a hányzó trágya mű- és zöldtrágyával pótolnánk; az első esetben nem lehetne nagyobb átlagterméskre számítani, minél fogva az ezen rendszernél elérhető jövedelem a birtokos igényeit nem elégítené ki; a másik esetben lehetne ugyan a mű- és zöldtrágyázás oszterli kombinációja által meg-

felelőbb természeket elérni, de mivel ez a rendszer is tetemes költségű jár és bizonyánknak köz meg kipróbálva nincs, állatlanságban való előfordára ezt nem ajánlhatjuk, legfeljebb, hogy egyes területeken a trágyahány pótlása czéljából mellesken alkalmaztatnánk.

Megfelelő jövedelem biztosításra tehát elengedhetetlen f. tételnek tekintjük, hogy *mind a két gazdaság oly állatállománytal felszereltesék, hogy az utósa származó trágya a különböző is gyenge termőjű földök karbarkohatására és termelőképességük fantatására elegendő legyen.* Ezek kapcsolatban azonban felmerül a kérdés, hogy *minő állattartási ággal lehetne ezt a czélt legbiztosabban elérni, mi tekintetben a főszly oly állattartásra lenne fektetendő, mely az utósa természetüknek megfelelő értékesítésre mellett első trágyát szolgáltat, mert ez itt a punctum saliens.*

Minthogy a teigazdaság kizártnak mondatik, a juhártás legelők hiánya miatt szintén kizártnak látszik, véleményem szerint csak vagy a származarmaházialást vagy a növendékmarhatartást, esetleg ezen két iránynak együttes alkalmazását lehetnérvé válni; a növénytermelés szervezése pedig a szerint alakulhat.

Minthogy a növendékmarha tartása eszékéyebb befektetéssel jár, eleinte legalább ezen állattartási ág kiterjesztésére látszik ajánlatosabbnak, habár ezen kapcsolatban a hízalás is felkarolható lenne olyformán, hogy évenként az igás ökrök létszámának egy negyede, azonkívül a mustaretnak és tinók létszámának.

A növendékállattartás tetemes kiterjesztése azonban legelőket tesz szükségessé, melyeket a fontorgó esetben a szántóföldön kellene létesíteni és mely czélra a homokos földeken a füves baltaczim, az agyagos talajon a füves löher bizonyult alkalmasnak, azonkívül pedig a kellő téli és megfelelő nyári takarmányról kellene gondoskodni, mivel a növendékállattartás csak bő takarmányozás jövedelmező.

Van azonkívül a növendékállatok úgy rendeztetnek be, hogy az trágya az állatok alatt maradjon, egyuttal sok és jöminőségű trágyára is lehet ezen állattartás mellett számítani.

En ezek az elvek helyeseknek bizonyulnak, az első számú gazdaságot a következő vetésforgók szerint lehetne kezelni.

I. A 80 k hold agyagos homokra:
1. Kapás, főképen takarmányra trágyázva, téli takarmányra.
2. Árpa, fele löherrel.
3. ½ löher, ½ zabosbűkönyő, esetleg csalmádé.

4. Őzi gabona, inkább rozs, mint buza.

A löher a következő turmasd mindig a zabosbűkönyő és csalmádé helyére kerülne. II. A 240 hold jó erben álló homoktalaj a következő forgó szerint lenne kezelendő:

1. Kapás, burgonya és tengeri trágyázva.
2. Tavasi gabona füves baltaczimmal.
3. Füves baltaczim, egyszer kaszálva, utána legelő.
4. Füves baltaczim, legelő és fél urna.
5. Őszi rozs.
6. Csibeuhur trágyázva.
7. Rozs.
8. Zab.

III. A 100 hold sorványabb homok fergója lehetne.

1. Tengeri vagy burgonya trágyázva.
2. Rozs.
3. Csibeuhur.
4. Rozs.

Ebben a gazdaságban lenne tehát 130 hold ősi gabona.

80 = tav.
210 hold gabonafélék, a terület 50%-a;
75 = kapás, a terület 18%-a;
135 = takarmány, 32%-a;
420 hold összesen.

Mint hogy a kapánövénység terményei is takarmány szolgáltatóknak a takarmány-teremtő terület 210 hektár, vagyis a terület 50%-ot tenne, mely arány biztosítékot nyújt azírt, hogy a gazdaságban mintegy 120—130 darab számos állat lenne eltartható, mely állatállomány után mintegy 15,000 kg trágya nyerhető, mely a trágyázandó 105 hold szükséglet fedelmét adná.

A másik gazdaság beosztásánál felmerül a kérdés, hogy az 500 holdas bükkségen egy része nem alakítható-e át szatófolddá, ami ezen gazdaság termőterébe határozatlan nagyon megkönyöztetné.

Ha ez ki van zárva, a rendelkezésre álló 240 k. hold szatóföldet a következő vetésforgó szerint lehetne kezelni, feltéve, hogy itt is a használatállomány főképen növénydátlakotból állna, melyeknek legelőre szükségük van:

1. Káposzta: tengeri és takarmányrépa trágyázza.		
2. Árpa füves lóherrel.		
3. Füves lóher használatok.		
4. Árpa lóher lóhernek.		
5. Buza.		
6. Zsabbökényes trágyázva.		
7. Buza.		
8. Árpa.		
90 beosztás szerint lenne:		
60 hold buza		
120 " árpa		
120 " gabona, a terület 50 0/0 a		
30 " káposzta, a terület 12 5/0 a		
90 " takarmány, a terület 37 5/0 a		
240 összesen	100 0	

Mint hogy 15 hold rét, továbbá erdei legelő rendelkezésre áll és a kapánövénység egy része szintén feltakarmányozhatók, annyi takarmányt rendelkezik a gazdaság, hogy a most 32 db számos állatot tevő állomány mintegy 80 db-ra emelhető lenne, mely után mintegy 9—10000 kg trágya várható; ez a trágyamennyiség az évenként trágyázandó 80 hold szükségletet biztosan fedelmé.

Azonban így ebben, mint az első száma gazdaságban az állatállomány csak 2—3 év alatt, vagyis a takarmánytermék emelkedésével lehetne az említett mértékre emelni.

Még egyszer kell kiemelnem, hogy a fenti javaslatok csak azon feltétel alatt tekinthetők helyeseknek, ha az ottani speciális helyi viszonyoknak megfelelően, mely viszonyokat nem ismervén, azokat csak feltételeztük, de ha a szobanforgó gazdaságok, hasonló irányban szerveztetnének, biztosra vehető, hogy jövedelmük rövid idő alatt a kellő mértékre emelkednék a szankvillai biztos alapra is helyezhetnék.

Hensch Árpád.

ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY.

Roventavész: Dr. Hutyna Ferencz.

A sózás hatása a tejelválasztásra.

I.

Motto: Egy ló sem ad kész mennyet, csak égbe vevő lépködést a szép földre.

Eichendorff.

Tudvalevő, hogy egy az emberi, mint az állati test szervez és szervetlen részéből van alkotva, melyeknek felépítéséhez az anyagot a táplálékul veszi fel. Így főleg a szervetlen részek felépítéséhez — fő alkotó elemekre — ásványi táplálékokra van szükség. Ilyenek: 1. a fosfor, káli, máz, magnézium, vas stb. sói; valamint: 2. a konyhasó (Nátrium). Ez elköltöztetés szándékosan tévém, mert míg a gyakorlatban az előbbieket tisztán való

etetésre — kivételre kényszerítel eltekintve — nem szokásos; addig az utóbbi, t. i. a konyhasó rendes takarmányzikket képez.)

Erre az alapot egyrésztől a közpapi tapasztalat, másrésztől a tudomány kutatásai adták meg. Így tudjuk, hogy még az 1000 kg. élőszárya naponta feleletett közepemínőségű régi szénában is 0.12 kg. foszfor; 0.250 kg. méz és 0.380 kg. káli található. A praxi kísérletek pedig kimutatták, hogy 1000 kg. élőszáryal bírto téhen, mely naponta 20 kg. tejet adott, egy összetételi tejet produkált, melyben átlag a foszforvas 0.04 kg., a méz 0.03 kg. és a káli 0.035 kg.-t tett ki. Eszerint elegendő ásványi só jutott a szervezetbe, ha a napi takarmányban a foszforvas 0.09 kg., a méz 0.13 kg. és a káli 0.25 kg. volt is. A konyhasó pedig, rendes körülmények között mindig jelen van a takarmányban. Így könnyű belátni, hogy az 1. csoport ásványosok, mint olyanokat miért nem szükséges külön adagolni?

Kérdés tehát, miért adjuk mint olyan külön a konyhasót?

A takarmányokban nincs konyhasó, vagy nem vehet fel belőle annyit a tehen, mint a mennyit szervezete megkíván? Felelet: Igenis a takarmánynevek mindegyikében van több-kevésbé konyhasó, sőt vannak oly régi főrak, melyekben a konyhasó a szükségletnél talán bővebb mennyiségben is jelen van. Így Péter Béla a „Közlekedés” 1900. évi 3-ik számában ismerteli a sóvírágot (Statice gmelini); a kutszát (Triglochin) a gerbeszint (Aster-tripolium), a perjét (Poa pratensis), a csehszék (Festuca pratensis, ovina), az cesz-pásizót (Alopecurus pratensis), a borjúpásizót (Anthoxanthum odoratum), a cézrna típusát (Agrostis vulgaris), a mézspáizót (Glycine distans), a herét (Triticum), (Triticum pratense, repens, — hybridum, fragiferum, — patens, — filiforme, montanum), a szarvaskerepet (Lotus corniculatus), a luczernaféléket (Medicago lupulina, — falkata) stb. stb. mint amelyek a sóban gazdag talajokon otthonosak és jól diszjenek. Nem találjuk a kérését, hogy ezen növények sok konyhasót tartalmaznak — hiszen a konyhasó az ize só; s hogy ilyen összetételi takarmánnyal etette a teheneket, a különleges sózás főlegesen. De látjuk, hogy a fent felsorolt növények legtöbbje, nemcsak az erdélyi sós-jellegű réteken, hanem nálunk a rendes kasszálón is otthonosak és diszjenek, tehát növekedésükhez elegendő sóhoz jutottak, hogy az a következtetést vonhatjuk le belőle, hogy tisztán szénatészt mellett a tehenek is elegendő sót vesznek fel.

Annál inkább kérdezhetjük tehát, hogy mégis miért sózzák a teheneket?

Mielőtt erre feleletet adnánk, nézzük mi a vélemény a sózás hatása felől általában és különösen a tejelválasztásra nézve.

Tapasztalásból tudjuk, hogy: a) a só a táplálékot izeltessé teszi, b) a sóstáplálék nagyobb vízfelvétele ösztönöz, c) a répa, burgonya stb. kálidus termények fogyasztásánál a sózás elengedhetlenül szükséges.

Az irodalomban tett kutatásaim és még feljegyzéseim szerint a sózás hatástról általánosan elfogadott és tudományosan kísérletekkel igazolt, következő tételeket találtam:

1. Baissingault nyomán. „A konyhasó a takarmány kibaszánálisan lényeges szerepet nem játszik.”

2. Wolf E., Hofmeister és Weiske szerint. Konyhasóval vagy anélkül a bevett takarmány-

ból egyenlő mennyiségeket emésztettek az állatok.”

3. Dr. Tangl Ferencz és dr. Weiser Izzó kísérletei szerint. A konyhasó a takarmány emésztését nem, vagy alig fokozta.

4. Dr. Weiser Izzó szerint, Bunge bázei fiziologi nyomán. „Csak az olyan állat é konyhasóval, amelynek tejelvétele káliában gazdag, mert ezek képezik a konyhasó szükséglet okát.”

5. Cselkó és dr. Kusztány „Takarmányozás-tan”-ában

a) A sózás fokozza a takarmány izletességét; a nyál elválasztását s egyáltalában az anyagcserét, a hígulválasztást s így különösen olyan takarmányfélék etetésénél, melyek vízenyivósággal fogva a szervezetre peyitkövet hatnak igen jó hatást mutat.

b) A sózás szükségese előszörben magától a takarmányozástól függ s általában annál több konyhasót kíván az állat, minél több kálisót tartalmaz a feleletett takarmány. Sok kálisót tartalmaznak a répa, burgonya, szék takarmány, magvak és ezek hulladékai; az ezeket mellett t hat az állatok sőt igényelnek, különösen olyan vidéken, ahol a növénytermék különben is konyhasó hiány szűkölködnek.

c) A sózás túlzása ártalmalan van állatainknak, 2/0 so már hátráltatja, 5/0 megakadlyozza az emésztést.

Ennyi a sózás általános hatástról.

Sajnos és esodlatos, hogy a sómák a tejelválasztásra gyakorolt hatástról alig lehet valami biztosat mondani az eddigi kísérletek nyomán. Így Boussingault, Wolf E. és Schmidt kísérletei sem bírtak határozott eredményt kimutatni.

Állítjuk, hogy tanácsos a só adagolása tehenekkel azon okból, hogy:

— Ezáltal a vízfelvétel fokozatik s így közvetlen hatása nagyobb tejhozam létesítésénél érvényesül.

2. A sózás hatástról a konyhasó izletességét a tehenek és annak a nagyobb takarmányfelvétel, a jobb emésztés és nagyobb tejtermelés.

3. A konyhasó megengedett mennyiségben való adagolása a növekedést s a fehérgőrgalmat gyorsítja, továbbá megkönnyíti a fehérgőrgőlknek az emésztési eszalmából a növekedéshez való „diffúzió” képességét vagy felzáródatást, tehát a körzeti fehérgőrgő szaporítván, nyer általa a tejtermelés.

Cselkó és dr. Kusztány azt írják, hogy 1. a tejező állatoknál a sózásnak csak kedvező hatása lehet, mert ez az állatok nagyobb mennyiségű vízfelvétele készlet, ez pedig legelőtérben szaporítja a tej mennyiségét és teje többnyire anélkül, hogy egységileg a tej zseirtaloma csökkenne. 2. A sók soletés azonban káros az állatokra; a tehenek kevésbé tejet adnak; sőt túlságos élvezete az anyajutalok elvetését is okozhatja.

Végül dr. Weiser Izzó a „Közlekedés” 1900. évi 21. számában azt állítja: „Hogy a konyhasó tejelválasztást növekedést, sok oldásról állítatik, de direkt kísérlettel ez még bebizonyítja nincsen, bár nincsen kizárva, hogy a kósfó tej után nagyobb mennyiségben bevett vízmennyiség az agyacsere fokozása által a tejprodukciónál indirekt befolyásolja.”

Látjuk tehát mily különbözőek és bizonytalanok a nézetek ahhoz képest, amily következtetéseket szokuk általában állatainkat és teheneket.

Ezen bizonytalanság és azon tapasztalatom, hogy a tehenek, hetenként egyszer, szárya való sózással alkalmasan sznap ette a tehenek mindig kevesebb tejet adtak; de rá sok vizet ittak, mely után a tejmennyiség jelentékenyen még sem szaporodott: ösztönöztek a jelen körzeten ésemélettel kísérletekben, melyek a következő kérdésekre kerestem a feleletet:

1. A teheneknek adott só mennyisége ha-

tással van e a tejelválasztásra és a tej minőségére?

2. A több só, több vízföldtől s bővebb tejprodukcióktól okor-e?

3. A só megvonása hátrálatja-e a tejelválasztás?

4. Helyes mód-e a sónak hetenként egyszerrel való szűnye, intése, vagy jobb a naponként való szűnye?

E czélra 9 árth lehetett vettem megfigyelés alá és pedig 3 drbot egy osztályba sorozva s a kísérleti időt 3 szakaszra osztva.

Az első időszakban: a 9 tehén kapott fejenként egyszerre s a szája bntve 120 gramm só.

A második időszakban: az 1-5 osztály 3 tehene fejenként és naponta 40 gramm só; a 11-ik osztály 3 tehene fejenként és naponta 20 gramm sót kapott a répára hintve; a 111-ik osztály semmi sót nem kapott.

A harmadik időszakban: az 1-5 osztály semmi só; a 11-ik osztály megmaradt a 20 gramm sónál; a 111-ik osztály pedig 40 gramm sót kapott fejenként és naponta a répára hintve.

A takarmányozás az egész kísérleti idő alatt állott fejenként és naponként: 10 kgr. fűzöld leveles sarju, 28 kgr. takarmányrépa és 3 kgr. zabpelyvából. Ez ugyanaz maradt a kísérlet végéig, kivéve a 111-ik időszak 11-ik osztályának 3 tehénét, melyek azonfeül, az első alatt naponta és fejenként 1 kgr. rozs, zab és köles keverékből származott vegyes darát kaptak.

Az adagolt só, takarmány, kézből titott víz, valamint a nyert tej pontosan fejenként és súlyszerint lett lemérve, úgy szintén a tej fajsúlyát a Quevenne-féle lactodensiméterrel s ennek 15 C-ra átszámított állbiztsa felhasználásával magam állapítottam meg, tehát mindenről személyesen győződtem meg s így azok pontosságához legjobb tudomásom szerint kétség nem férhet.

Az etelési rend volt: reggel és délután 1/4-kor fejes: utána szalás sarju etetés; ez után kézből hitás és végül répa és zabtrököpöz adagolás.

Az itatásra megemlitem, hogy az itatott víz hőfoka 23-án reggel 8 C° volt, mivel a víz egész éjjel a hideg levegőn litajban állott, így lehült; de 23-án estétől, a vizet az istállóban kádban állott s az egész kísérleti idő alatt 11 C° volt itatáskor.

A tej minősítésére megjegyzem, hogy igaz, miszerint a tejminőségbe által rendszerint annak zsejtartalmát értjük; a fajsúly pedig nem mindig mutatja a tej zsejtartalmát s nem is azt fejezi ki, de anyai bizonyos, hogy a fajsúly növekedése vagy apadása szerint sűrűbb vagy higabb tejről szólhatunk: tehát nem követelm el hibát, ha jelen esetben — más műsor hiányában — a tej minőségének fokmérőjéül a fajsúlymérőt vettem.

Manóville Frigyes.

(Végo köv.)

XVI-ik ösi luxuslövásár.

Az idei ösi luxuslövásár kedvesű szép időben szeptember hó 30-án nyitott meg. Az érdeklődés a vásár iránt igen óénk s a felhajtás is igen nagy, a mennyiben a bejelentett 324 darab 10 közül tényleg 294 darab hozott föl. A löányeg nem oly kiváló, mint a tavaszi luxuslövásárok alkalmával lenni szokott; sőt számos oly 10 is hozott föl, amely a luxus fogalmának egyáltalában meg nem felel. Vevők külföldről is szép számban jelentek meg s már az első napon mintegy 50 fő cserélt gazdát.

A vásár október hó 3-áig tart, 4-én pedig kezdetét veszi az állami ménesintézetekből kisorolt számfelületi lovak árverése. Október hó 2-án

birálta meg az Országos Magyar Gazdasági Egyesület" által kiküldött bíráló-bizottság a vásárra fihozott lovakat. A bíráló-bizottság tagjai Zoltán Elek nyugalmazott altábornagy elnökelte alatt a következők voltak: Somsich Andor, Szepáry Pál gróf, Muslady Gyula, Forster Géza, Steiger Gyula, Kiss Aladár és Jesezsényi Pál. A bíráló-bizottság a vásárra hozott 2400 korona értékű tiszeltelidiját a következők jutalajdonosoknál itélte oda:

Négyes fogatok közül: 1. díj: Gr. Szepáry Pál 272—275. k. sz. lovainak. 11-ik díj: Gróf Apponyi Géza 228—231. k. sz. lovainak.

Diszokolelet nyertek: Farkas Zoltán 105—108., Tallián Vilmos 256—259. és Rosenfeld Lajos 35—38. k. sz. fogatái.

Hintés fogatok közül: 1. díj: Gr. Károlyi Sándor 319—320. fogatának. 11. díj: Balcsón Dusan 234—235. k. sz. fogatának. 111. díj: Gr. Szepáry István 315—316. k. sz. fogatának. Jukker fogatok közül: 1. díj: Gr. Kelevich Gyula 9—10. k. sz. fogatának. 11. díj: Gr. Szeczhényi István 311—312. k. sz. fogatának. 111. díj: Török Gyula 165—160. k. sz. fogatának.

Hátas lovak közül: 1. díj: Gr. Andrássy Sándor 123. k. sz. hátasának. 11. díj: Gr. Tusa István 135. k. sz. hátasának. 111. díj: György 243. k. sz. hátasának.

Diszokolelet nyertek: Báró Büttler Ervin 115. k. sz. hátasa. Báró Majthényi József 310. k. sz. hátasa.

Az ösi luxuslövásár forgalmi kimutatása.

Eladó neve	Eladott ló darab	Vevő neve	Lakhelye	Eladási ár korona
Dungyersky Antal	1	Thiele igazgató	Rossgberg	900
Bruder és Keller	2	Müller Adolf	Bécs	2200
"	2	Gr. Zichy Béla	Kassa	2400
"	2	Bpesti gőzmalom	Budapest	1200
Steiner Károly	1	Müller Adolf	Bécs	2300
Bruder és Keller	2	Deszöfy Pál	Eperjes	2100
Benedek Jenő	2	Budding & Sohn	Emmerich	3800
Mikovics Agoston	1	Szmrceányi	Rossgberg	3000
Rögler Lajos	2	Thiele igazgató	Bresslau	2000
Gr. Keglevich Gyula	2	Tikusinszky		1400
Bruder és Keller	2	Poszony város	Poszony	2500
Steiger Gyula	2	Roncador	Porosz-Schlesien	
Báró Majthényi József	1		Kodersdorf bei Görilitz	2000
Husza Ferencz	2	Schwimmer Simon	Temesvár	4200
Gróf Andrássy Sándor	1	Gr. Somssich Géza	Kiradár	1300
Brandt Arnold	1	Thiele igazgató	Bécs	1400
Dabasi Halász Aladár	2	Mihályi Géza	P-Petendorf	3300
Dr. Stetina József	2	Roncador	Kodersdorf bei Görilitz	1200
Gr. Apponyi Gyula	1	Wachtschneider József	Budapest	240
Hübner Irma	2	Blaskovich Elemér	Kengyel	800
"	1	Alex. Witzmann	Bécs	300
Apponyi Géza gróf	4	Walthmann Gy.	Berlin	4800
Griehsch Béla	2	Wertheimer Sándor	Magló	2000
Kubinyi Márton	2	Andron Suppanz	Poltscach	
Babó Zoltán	2	Fischer Miksa	Steyermark	1200
Dungyersky Antal	1	Neufeld Kati	Budapest	1050
Szapáry Pál gróf	4	Roncador	Bécs	500
			Kodersdorf bei Görilitz	5000
Roheim Károly	2	Poszonyi kath. temet- közé egytel.	Poszony	1840
Forrai Miklós	2	br. Wackker Gotter	Belgrád	2000
Almássy Kálm. gróf	2	Pfeiffer Lipót	Vinsyovce	2000
Andrássy Sándor gróf	1	Ullmann	Budapest	1400
Bruder és Keller	1	Deutsch	Győr	800
Fröhlich Frigyes	2	Rauchwerk Fülöp	Budapest	1200
Marik József	2	Arthur Schmidt	Weipert	1400
Tallián Vilmos	2	Sackmann H.	Zachschwitz	
Keglevich Gyula gróf	1	Gróf Dessewffy Aurél	B-Szt-Mihály	700
Fuchs Gyula	2	Bruder Antal	Budapest	2400
Bruder és Keller				
Keglevich Gyula gróf	1	Petrovay János	Fényes-Litke	1200
Tóth János	2	Ganz és Társa	Budapest	2000
Bruder és Keller	2	Ackermann	Makofen-Irlbach	2200
Czeredi uradalom	2	Tikusinszky	Szered	2400
Áprl János	1	Ruppert Vilmos	Budapest	480
gróf Korniss Károly	1	Csiba István	Sobrance	2000
Bruder és Keller	1	Ackermann	Makofen-Irlbach	900
Pethő Géza	2	Becker	Berlin	1200
Herzfeld Imre	2	William Vaugh	Anglia	1600
Gyömrőy Aurél	3	dr. Morelli Károly	Budapest	1800
Brandt Arnold	2	Poalcsik Béla	Pta-Ciscana	1000
Czeredi uradalom	1	Lechner J. Ödön	Balaton-Szántód	900
Steiner Károly	1	Kobek Kornél	Budapest	500
			Bátorkeszi	500

Eladott bezárólag szeptember 1-éig összesen 90 db 10 86,290 K. értékben.

István matolcsi kisgazdának 8 éves pej csikós kancaja után 80 kor. pénzdi, elismerő oklevél.
2. Grosz József krasznabélti nagy kisgazdának csikós kancaja után 60 korona pénzdi és elismerő oklevél. 3. Nagy Gábor csevegénydánydi kisgazdának csikós kancaja után 40 korona pénzdi és elismerő oklevél. 4. Knyódi Antal sztrazsbéki kisgazdának csikós kancaja után 20 korona pénzdi. 5. Özv. Galgóczy Jenőnének csikós kancaja után első arany oklevél. 6. Heidelbacher István krasznabélti gazdának 2 éves csikója után arany oklevél és ez is lett fényképezetve. 7. Hermann Lajos kor. bélti gazdának 2 éves csikója után arany oklevél. 8. Szombathy Ödönnek 1 éves csikója után arany oklevél. 9. Hermann Lajos krasznabélti gazdának 2 éves csikója után elismerő oklevél.

Pinezesövölgetezetek alapítása. A hazai szőlőművelés jóvedelmésének biztosítása és fokozása érdekében a földművelésügyi miniszter a múlt évben alapszabályintást és néptudományi adót ki a vinészőlővetkezőknek, amelyek arra vannak hivatva, hogy a börtmes oszkeru kezelését és előnyös értékesítést megkönnyítsék. Az ország idegen nyelvű szőlősgazdáira való tekintettel ezt az utmutatást és alapszabályintást most a miniszter német, román, szerb és tót nyelvre is lefordította, 2000 példányban kinyomtatva s a szőlősgazdák közt díjmentesen leendő szőlőszedőre vételt a törvényhatóságok, gazdasági, szőlészeti és borászati egyesületeknek, továbbá a vinzellérlésközi igazgatóságának s a szőlészeti és borászati felügyelőnek megküldtö.

Kertészeti kiállítás Pozsonyban. A pozsonymegyei gazd. egyesület által rendezett gyümölcs- és konyaktervezési kiállítás e hó 3-án nyílt meg. A megnyitást alkalmából a földművelésügyi miniszter Kis Pál államtitkár képviseli. Az OMGE. képviselőtömege Forster Géza igazgató jelenik meg a megnyitáson.

A telepítési szaktanácsokmány jegyzőkönyve a földművelésügyi miniszter ur által nyomatásban könyvvalakban kiadott és ezen műből 100 példányt az OMGE. rendelkezésére bocsátott, hogy az érdeklődők közt szétoszassa. Felhívjuk tehát az OMGE. tagjainak figyelmét erre a nagyszerű munkára azon figyelemzetéssel, hogy a művet amíg a készlet tart az OMGE. mindazon tagjainak postacomban megküldi, kik a szeptéklési költség fejében 80 fillért az egyesületre akár készpénzben, akár levélbilyegen megküldönek.

Utmutatás a müt és bor oszkeru kezelésére" című kézikönyvet 50 fillér befizetés ellenében portómentesen szállítja az OMGE. Utmutatás, minthogy többe kerülnek és megnehezítik a kezelést, nem fogadtatnak el.

Megjelent az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület" kiadásában az *Üzleti Úradalom Üzleti berendezése* a „Kertek" szerkesztésű kiadott kiutentetű pályám. Két tábla hat ábrával. Írta: Wiener Moszkó. Egy hazai bérvalos uradalom üzleti ágának jóvedelméségére és az egyes üzleti ág viszonyára vonatkozó részletes adatok ismeretése. 104 oldalas csinos könyv, ára portómentesen megküldéssel: 55 krajczár. Megrendelések a kiadóhivatalba intézendők.

KERESKEDELEM, TÖZSÉDE

Budapesti gabonátözséde.

(Guttman és Wahl budapesti terménybizományi cég jelentése.)

Budapest, 1900. szeptember 29.

Az időjárás e hét folyamán is derült és száraz a hőmérséklet pedig aránylag magas volt. Caspádék az

ország egyes részeiben csak szorványosan fordult elő és rövid ideig tartott. A tengeritörés teljes mérvben folyik, azonban nem mindenütt kiélegető. A villámok is teljesen csökkentek és a hajlékban az égő fényegyeként mindenkor — nehézségekkel küzd. A hozalok emelőfoga lényegesen gyengébbek és további lefele fordultak. Amennyiben a hét ideje ország szírárd volt a hangulat, míg később lebonyolított és eladások folytán erősebb visszaesés fordult be. Az esztendőnek csak a rendszeresebb maradás miatt a tartósan drága tengeriszállítású dijak a kivételt megnehezítik. E mellett a látható gabonakészlet is oly magasságot érték el, mint arra — a jelen viszonyokhoz mérten elég volt eszt. A „Bridatörés" becézése szerint az ellenőrizhető buszokvántum 738.555.000 bush. Angliában a kereslet gyengült, az árak azonban változatlanul tartottak. A francia piacokon csak lényegtelen árváltozások voltak. A németországi tözsedékori is gyengébb fogyasztási keresletet jelezték, melytől azonban különösen oroszországi bővebb kínálat ádott szemben.

Nálunk a hangulat kegyelmagvakban határozottan lánghoz van, míg a mezőgazdasági tartottak maradnak Egyedül ötegeret volt emelkedő.

A 4 napra szorított üzleti forgalomról a héten a következőket jelenthetjük:

Buza lánghán indult és az egész hét folyamán el volt havazgatóva. A malinok eddig beszerzésre miatt nyersáruval bőven el vannak látva, illetve annak átvetelével vannak teljesen elfoglalva és így csupán későbbi szállítást rejtelték meg. A búza árak úgy vagy csak nagyon nehezen volt elhelyezhető. A tulajdonosok így különösen vagonoknál — dacára annak, hogy a hozalok teljesen gyengébbek voltak — áruvedelményekre voltak kényesre, mivel fogva a múlt héttel képest prompt merkalni áruval kb. 30 fillérről csökkenés mutatkozik. Később szállított csak kisebb mérvben gyengült. Az összefoglaló 149.000 mm. tesz ki, míg a hethezozatolt 326.000 mm. rugnak.

Ros a múlt héttel ellentétben lánghán irányzatot követet. Az érdeklődés egyelőre teljesen megmaradt, a forgalom csak szerény keretben maradt és az aránylag csekély mennyiségű, melynek részben a fogyasztás, részben elszállítás céljára adtak el, csak 200 mm. Bővebb maradás miatt a múlt héttel elhelyezhető. Prima urasági ár, mely azonban csak szorványosan fordult a piacra, máshoz tartott. Budapesti árak: jobb árak 139 K-ig, jobb árak 139 K-ig jegyztek nyírászármakok alig voltak forgalomban és jegyzésükben a budapesti ártarthatós alkalmasok.

Áru (lakmány- és hántalósi csúfok) határozottan csak gyengén van kintváva és a kereslet is mérsékelt a hangulat azonban kellemes és szükséget esetén hiszálak, úgy mint gyárosok teljes multheti jegyzéseket írtak. Islyben minőség szerint 1210 K-ig jegyztek. Állomásokon átveve a forgalom tovább is korlátozott és kisebb tételekben tiszaivideki merkalni és fehérvári áruval szorított, melyek nyomott árakon találtak be. fo- di számlára elhelyezett. Jobb tiszaivideki árban csak kínálat hiján nem volt forgalom. Jegyzéseink: Tiszaivideki merkalni 115—125, jobb névleges 13, Énom 130 K-ig. Fehérvári merkalni 18—14, jobb 15—135 K-ig.

Zab elég bőven volt kintváva, míg a kereslet csak szűk körököt követett maradt. A hangulat egyébként ismét bélyegzőmél nyugodt és ártal azonban változatlanul tartottak. Kb. 3500 mm. forgalom mellett merkalni ár 105—70, jobb ár 109 K-ig el helyezett, míg főm, ár, mely azonban alig van piacra, 13—30 koronák jegyez.

Tengeri a gyorsan emelkedett határidő jegyzések hatása alatt rohamosan emelkedett és néhányszál 14 K-ig helyben talált elhelyezett. Új késáru tengerben is volt már egy forgalom, az újhoz azonban még 23 K-ig terjedőm, október 11-18 K-öt lefele 1070 K-ig november-december 11-45—42 K-ig írtettek budapesti piacra.

Olajmagok: Káposztaterpezében előforduló kisebb tételekben 25—29 K. kelték el. A határidőpiacban új 1901 augusztusra adóó szokvány ár 29-30 K-ig RÖKÖTök és 25-10—25-30 K. árul. Lemmag szűk és 28—29 egyen helyben; gumbarak azonban még 23 K-ig jegyez helyben. Kendermag helyben 21 K-ig, madrepce 13—13.50 K-ig jegyez.

Hévegek: Bab iránt az érdeklődés gyenge és csak kisebb tételek el voltanlatlanul maradtak. Triforózzál fehér lörpab Gyöngyös-Felgyárára 17—17.50, fehér gömbölybáb Mohács, Baja, Zombor 16—, barnabab Kalooca 14, Nagy-Károly 15-0 K. jegyez.

Napi jelentés a gabonáüzletről.

1900. október 2

A mai készáruvalat mérsékelt forgalom és korlátozott vételök mellett csaknem változatlan volt; ekkelt kb. 20—25,000 mm. buza tartott árak mellett. Ross és árpaiban ma forgalom nem volt, árak változatlanok maradtak.

(Az árak 100 kg.-ként koronáértékben értendők.)

Eladott:

Uj-buza:

Tiszaivideki:	100 mm. 70 ¹ kg. K.	1570	3	hátra
	100 mm. 74 ¹	1550	1	1
	100 mm. 78 ¹	1530	1	1
	100 mm. 79 ¹	1520	1	1
	100 mm. 79	1520	1	1
	100 mm. 78	1520	1	1
	100 mm. 77 ¹	1515	1	1
	200 mm. 73 ¹ kg. K.	15—	3	hátra
	100 mm. 78	15—	1	1
	200 mm. 77	1540	1	1
	100 mm. 77	1520	1	1
	200 mm. 77 ¹	1510	1	1
	100 mm. 77 ¹	1505	1	1
	200 mm. 77	1490	1	1
	100 mm. 77	1490	1	1
	300 mm. 77 kg. K.	15—	1	1
	100 mm. 77 ¹	15—	1	1
	100 mm. 76 ¹	1490	1	1
	100 mm. 76	1480	1	1
	100 mm. 76 ¹ K.	15—	3	hátra
	100 mm. 76 ¹	1470	1	1
	100 mm. 76	1470	1	1
	100 mm. 75	1470	1	1
	200 mm. 76	1470	1	1
	100 mm. 75	1470	1	1
	100 mm. 74 ¹	1430	1	1
Erdeyi:	300 mm. 80	1550	1	1
	200 mm. 77 ¹	1490	1	1
Bihari:	100 mm. 77	1490	1	1
Duna:	8400 mm. 73 ¹	1440	1	1
Békási:	3000 mm. 76 ¹ K.	15—	3	hátra
Bácsi:	3000 mm. 77 ¹	1520	1	1
Ádai:	400 mm. 77 ¹	1520	1	1
Vértesi:	1800 mm. 76	1510	1	1
Pestvidéki:	150 mm. 78 ¹	1530	1	1
	200 mm. 77	1510	1	1
	100 mm. 79 kg. K.	1510	3	hátra
	200 mm. 77	1490	1	1
	100 mm. 77 ¹	1510	1	1
	100 mm. 78	1510	1	1
	100 mm. 78	1505	3	hátra
	200 mm. 77 ¹	1490	1	1
	500 mm. 77 kg. K.	1490	1	1
	200 mm. 77	1480	1	1
	100 mm. 76	1470	1	1
	100 mm. 76	1475	1	1
	100 mm. 75	1470	1	1
	400 mm. 74	1490	1	1

Szeszlelet.

Szesz. (Goldfinger Gábor szeszgyári képviselő tudósítása.)

A szeszleletben e hétnek elején változlan irányzat uralkodott és a szeszárk úgy azonban, valamint későbbi szállításra a multheti zárítáryezés szerint záródott. Ekkelt minőségű szesz nagyban adóva 1150—1175 K., adózatlanul 48-50—47 K. helybeli főmölgyógyárattól. Eleustözessz sziszárd és adóva 1160—1175 K., adózatlanul 47 K. jegyeztek.

Vidéki főmölgyógyárak részéről kontingens főmölgyött szesz azonban is kintváva 115 K. v. kintváva, és csak kevés üzlet létesült, mert a vevők régi előjegyzésekket bírnak.

Megőgazdasági szeszárkai kontingens szeszszert győron ajánlottak és minútan a vételök néhez, úgy a kintli kisebb tételek sziszárd 47—47 K. megvásárolva írt árban, valamint 2—240 K. jegyezzen alul.

A kontingens nyerseszert ára Budapestén 40-50—41— korona.

Bécsi jegyzék 44-80—45-20 korona kontingens nyerseszert.

Frigyó jegyzék 114-50— korona adózott és 43— korona adózatlan szeszért.

Tiszaivi jegyzék 20—20-50 korona kivitteli szeszért, 90/90 hektolterje.

Kivitelre e hétben néhány kocsirakomány főmölgyött szesz vásároltak, mely Úszkóbb fellett szállítva. Vidéki szeszárkai változatlanul jegyeztek.

Tiszta fajú

7-8 hetes malaczkok

a nagy yorkshire fajtából, páronként 30 koronával
(esomagolás nélkül) ludányi állomástól, **eladók.**

Szíves megkeresések a

Báró Stummer Sándor-féle

jószág-igazgatóságához Nagy-Bodak,

u. p. Nyitra-Ludány, intézendők.

1583

„KÖZTELEK“

kiadóhivatalában

Budapest, Köztelek

a következő gazdasági szakmunkák kaphatók:

Egyszerű gazdasági számvitel. Irta Suschka Richárd. Az Orsz. Magyar Gazd. Egyes. által 2000 korona pályadíjjal koronázott pályamű. Bolti ára csinos vászonkötésben **6** korona. A „Köztelek” előfizetésnek és az O. M. G. E. tagoknak portamentesen megküldve **1** korona **60** fillér.

A Baromfi hízalása és a hizott baromfi értékelése. Irta Hreblyai Emil állattenyésztési felügyelő. Árt portmentesen küldéssel **1** korona **70** fillér.

Gazdasági Számviteli Napár. Szerkeszté Szilassy Zoltán, az O. M. G. E. szerkesztő-titkára. Megjelenik minden évben. Bolti ára **1** korona **50** fillér, portmentesen küldéssel **1** korona **90** fillér.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894-ik évi XII-ik törvényczikk, a végrehajtására vonatkozó miniszteri rendelet, magyarázatokkal ellátva, egy füzetben bérmentesen küldéssel **2** korona **20** fillér.

A sertés javítása és hízalása. Gazdák és hízalók használatára. Irta: K. Ruffly Pál uradalmi főosztás Árt portmentesen küldéssel **2** korona **20** fillér.

A mesterséges borok készítésének forgalomba hozatalának titelméről szóló **törvény.** Magyarázó jegyzetekkel ellátva: dr. Lónyai Ferenc. Árt **1** korona **60** fillér.

Lapunk bekötési táblája

1 fnt 36 krért (portmentesen)

kapható kiadóhivatalunkban.

Hirdetmény.

Egy 170 cm. magas sötét pej három s fél éves igen szép

félvér méncsikó eladó.

Bővebb felvilágosítást ad

Lukács László földbirtokos

Dnnapentele (Fejérmegye.)

1572

Előrendű

vető-, nyeles- és fürtös-makkt,

kedvelt Száva-vidéki terményét szállít gondosan válogatott minőségben 85-90 százaléggel állással a csirázospéngrt. 1404

Weisz Ferenc Sziszek, Horvátország.

A magyar kir. Államvasutak. Igazgatóság.
143980. sz. A/I.

Hirdetmény.

A félúru vasúti jegy váltására jogosító arczképek évi igazolványok érvényesítése az 1901. évre.

A folyó évre szóló félúru vasúti jegy váltására jogosító arczképek évi igazolványok abból a czéből, hogy az 1901. évre idejelenkor érvényesíthető legyenek, a nagy kir. Államvasutak igazgatóságához máj 1. éj octóber hó 1-éj közre beküldendő: azon jogosultak pedig kik a f. évkben évi igazolvány hirtelében mincselek, de lyet a maguk részére az 1901. évre váltani kívánának, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fenti időponttól kezdve kérembehekik.

Később lelkét az igazolványok érvényesítése és hirtelen az azok kiállítása a f. éj utolsó hónapjára maradván, a munkatorfordónál és az ekkor származható késedelemnek elejét vevő figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy saját érdekében cselekedzenek, ha az érvényesítés kieszakítása, illetve az új igazolványok megszerzése iránt igazolványok, illetve fényképek és kezelési lílekek fejében személyenként 1 korona készpénznek a m. kir. Államvasutaknak főpénztárába való beküldése mellett az előírt módon hivatali felsőbbfokúhoz, illetve a jogosult nyugdíások bérletében folyamodványra) közvetlen az előírt igazgatóságához (Budapest, VI., Andrássy-út 73-75. sz. már most folyamodnak.

A nyugdíások a lakhelyükre illetékes közigazgatási hatóság által nyugdíjas minőségüket és azt, hogy díjazott tisztviselő vagy fizetéses járó hivatali nem viselnek, folyamodványaikon igazolni tartoznak.

Az illetékes hivatali főnököknek felkérjük, hogy az érvényesítést és az új igazolványok kiállítását kérembehek igazolványait, illetve fényképeket, a kezelési lílekekkel és a folyamodókról 2 példányban szerkesztendő névjegyzékkel együtt, az amugy is nagy számú teendők lehető megszerzés szempontjából, előírt igazgatóságukhoz mind előbb beküldeni sziveskedjenek.

Együtt közöljük, hogy az igazolványok határozatnyáinak 17. pontjában foglaltakhoz képest azon idő alatt míg az érvényesítés végett beküldött igazolványok nálunk kezeltetnek, azok hirtokosai részére, előre nem látott utazásokra bérletetlen folyamodvány alapján, melyben az, hogy az illető folyamodvány igazolványa érvényesítés végett be nem küldve, a hivatali főnök által igazolandó, a folyamodványban megjelölendő utónalra félúru menetjeggyel egyszeri utra szóló igazolványok fogának úgy az előírt igazgatóság mint elvártetésedőnek által is kiadható, meggyezvén, hogy azok részére, kik a fent közölt esetben egyszerű utra szóló igazolvány kiállítását kérembehek elmulasztának, a rendes menetdíj megfizése esetén, menetdíj visszerítésnek semmi körülmények között sem fognak engedélyezni.

Végül figyelmeztetjük mindazokat, kik arczképek évi igazolvány váltására kötelezve mincselek, továbbá az arczképek igazolvány hirtokosai is, hogy a saját részükre, illetve családtagaik részére szükséges féltára menetjeggyel egyszeri utra szóló igazolványok kiállítását iránt mindenkor idejében, de legalább is 14 nappal terve vet utazásuk előtt folyamodjanak, mert a későbbi igazolványoknak azon kivélti kiállítás az éj e szakában beölt munkatorfordónak kövekedésben leggyöhetetlen nehézségek ütköznek.

Budapest, 1900. éj szeptember hó 21-én.

A nagy kir. Államvasutak igazgatóság.

(Utánpótlás nem díjazatik.)

Eladó tenyészfoczák.

Nagyméltóságú gróf Andrássy Géza ur párnó uradalmában vésszen átment mangalicza fajú, 3-5 éves,

176 darab tenyészczokza

80 koronáért darabonként van eladó.

Megrendelésre az

uradalmi igazgatóság czimére

Vécse u. p. Gálszécs

intézendők.

1576

KALIT

nagyan és kicsinyben.

Megrendelhető az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Titkárt Hivatalánál (Budapest Köztelek).

Ártak:

nagyan waggon-rakományonként á Leopoldshall-Stassfurt, ömlésztölt állapotban 106 fnt, szakban szállítva 130 fnt. A vasúti szállítási költségig a különböző távolságú rendeléstől állomások szerint 130-140 fnt közötti rátkoznak.

Kicsinyben mm.-ként szákkal együtt budapesti raktárunkból állomásokúli tagok részére 2 fnt 80 kr., nem tagoknak 3 fnt.

A megrendeléssel egyidőleg a kainit árát egyesítetjük pénztárához beküldeni kórjuk, a szállítási költségok a küldemény árát telénél ísntendők.

GÖZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével
hajlandó vagyok elvállalni; épegy
mélyrigolozást szőlő-telepitésekhez.
Érdeklődők felétek, hogy alantl ezimemhez forduljanak.
Gőszántási vállalkozó
WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

Használjuk ki

a szél ingyenes erejét a víznek
szavatolt 30%-al nagyobb
erőfeljlesztés, m. valamennyi
erő igy megspórolás, d. j. szél-
vízzelállításhoz kőszegeknek
uraldalmak, hirtokoknak, gyáraknak,
villákak stb. Területek öntözése és víz-
mentesítését létesíti.

Szélmotorok

egészen aczéliból és vasból
szavatolt 30%-al nagyobb
erőfeljlesztés, m. valamennyi
erő igy megspórolás, d. j. szél-
vízzelállításhoz kőszegeknek
uraldalmak, hirtokoknak, gyáraknak,
villákak stb. Területek öntözése és víz-
mentesítését létesíti.

Egészen
aczéliból
és
vasból

Prospektusok kívánatra
ingyen és bérmentve.

Kunz Antal
cs. és kir. udvari szállító
Mährisch-Weiskirchen.

50° terméstartó

érhető el, ha a talaj 90%-os darabos égetett maró mészszel vagy 75%-os
szénasavas égetett mészszel trágyázzuk. A legnagyobb uradalmaknál
kintánon kipróbált trágyázási módazet. I. rendű referencziák! Fenti értékek
valamint mindenkor friss, szép fehér épitkezési meszet bármely
1327 vasutállomásra bérmentre legelősebben szállít

ELSŐ BAKONY-SZENTGALI MÉSZTELEPEK
KLEIN MÁRKUS FIAI Szentgál (Veszprémmegye.)

Hirdetmény.

10.000 drb 3—4 méter magas, egészséges

Jegénye nyárfa

szükségeltetik:

esetleg 2—3 évre felszatható szállítással. Ajánlatok
az uradalmi tisztartósághoz intézendők

Pta-Karad u. p. Sárosptak. 1542

HIRDETÉSEK

felvételtnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
Ütögi-ut 25-İK-İK szám.

Egy és több vasu egytemes
aczélekélm és

talajmivelő eszközeim

első és, elsőrendű minőség és czélszerű szerkezetüknel fogva országszerte legjobb hírnévknek és kelendőségnek
örvendenek.

Árjegyzékekkel és árajánlattal szivesen szolgálók.

Bächer Rudolf

cs. és kir. kizárólagos ekegyára
BUDAPEST,
VI. ker., Nagymező-utca 65. sz.

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond.**

"Unicum-Drill"

egytemes sorhivatógépj sokoldalú használ-
hatóságánál, czélszerű szerkezeténél fogva egész
Európában

a legjobb hírnévknek és
a legnagyobb kelendőségnek
örvend, ezeknél fogva az összes eddigi vetógépek
között az

első helyet foglalja el.

Árjegyzék és bővebb felvilágosítással készséggel
szolgál:

Melichar Ferencz

cs. és kir. szab. kizárólagos vetógépgyára
Budapest,
VI. ker., Nagymező-utca 68.